

POHJOISMAIDEN NAISLIIKKEEN PÄÄTÖSASIAKIRJA POHJOISMAINEN
FOORUMI MALMÖSTÄ 2014 – NEW ACTION ON WOMEN’S RIGHTS

FEMINISTISET SOPIMUKSET JA VAATIMUKSET

JOHDANTO

YK järjesti neljännen naisten maailmankonferenssin Pekingissä vuonna 1995. Tällöin maailman hallitukset hyväksyivät Pekingin toimintaohjelman, Beijing Platform of Action. Naisliikkeen maailmanlaajuinen työ ja vahva halu päästä sopimukseen olivat yksi toimintaohjelman hyväksymisen edellytyksistä. Hallitukset, jotka allekirjoittivat toimintaohjelman kaksitoista artiklaa, lupautuivat toteuttamaan CEDAWin, naisia koskevan sopimuksen, tekemällä aktiivista ja näkyvää työtä.

Naisten oikeuksia koskevaa maailmankonferenssia ei ole järjestetty vuoden 1995 jälkeen. Uutta konferenssia on vaadittu, mutta samalla on varoitettu toimintaohjelman uudelleen neuvottelemisen takaiskusta. Kansainvälinen kehitys ei etene. Esimerkkinä tästä on se, että YK:n jäsenmaat eivät vuonna 2012 päässeet yhteisymmärrykseen Commission on the Status of Women -istunnossa, CSW. Toisena esimerkkinä toimii Rio+20-konferenssin päätösasiakirjan vesittynyt teksti naisista ja tasa-arvosta sekä se, että vuosituhattavoitteet, joihin maailma ei vielä kukaan ole päässyt, koskevat naisia ja tasa-arvoa.

Naisten oikeuksia vähätellään ja rajoitetaan ympäri maailman vetoamalla perinteisiin, uskontoon ja kulttuuriin. Yleismaailmallisten oikeuksien ja demokratian periaatteita kyseenalaistetaan. Taloudelliset, ympäristöä koskevat ja poliittiset kriisit ovat useampaan otteeseen osoittaneet kielteisimmän vaikutuksensa naisiin, erityisesti köyhiin naisiin, samalla kun naiset on suljettu kriiseihin johtaneen päätöksenteon ulkopuolelle.

Jopa Pohjola kohtaa tasa-arvopoliittisia haasteita. Pekingin toimintaohjelma esittää selviä vaatimuksia, joiden mukaan Pohjoismaat eivät edelleenkään toimi. Ratkaisevia epäkohtia löytyy seuraavilta alueilta: miesten väkivalta naisia kohtaan, työmarkkinat ja samapalkkaisuus, naisten taloudellinen riippumattomuus, hoivatyön järjestäminen ja jakaminen sekä naisten vaikutusvalta ja valta.

Naisten oikeus hyvään kehitykseen, täysi oikeus osallistua demokraattiseen päätöksentekoon kansallisesti ja kansainvälisesti niin rauhan kuin konfliktin vallitessa, vahva talous, paremmat työehdot, vähemmän palkatonta työtä, alistavista stereotyyppioista luopuminen, vapaus väkivallasta, oikeus terveyteen ja oikeus päättää omasta kehostaan, synnytyksestä ja seksuaalisuudestaan ovat kaikki ajankohtaisia kysymyksiä, jotka vaativat konkreettista panostamista. On äärimmäisen tärkeää, että jokainen hallitus pitää kiinni aiemmista sitoumuksistaan ja näyttää, miten tasa-arvopoliittisiin haasteisiin käydään käsiksi. Naisten oikeudet ja tasa-arvo ovat tarpeellisia edellytyksiä yhteisten kestävien kehitystavoitteiden saavuttamiselle.

Naisliike on saanut alkunsa naisten reaktioista epäoikeudenmukaisuuteen ja heidän toiminnastaan sortoa vastaan. Yksittäiset naiset ja naisryhmät elävät erilaisissa olosuhteissa, kokevat syrjintää sen eri muodoissa ja ovat asettaneet eri tavoitteita feministiselle agendalleen. Työssä kaikkien naisten ihmisoikeuksien puolesta on tarpeellista hyödyntää ns. intersektionaalista näkökulmaa konkreettisten kysymysten ratkaisemiseen. Eroavuuksista

huolimatta kohtaamme yhteisessä taistelussa naisten oikeuksien ja tasa-arvoisten yhteiskuntien puolesta.

POHJOISMAISEN FOORUMIN TAVOITTEET MALMÖSSÄ 12.–15.6.2014

POHJOISMAINEN FOORUMI MALMÖ 2014 – NEW ACTIONS ON WOMEN’S RIGHTS HALUAA:

- Esittää vaatimuksia ja konkreettisia ehdotuksia Pohjoismaiden hallituksille ja tulevaisuuden tasa-arvopoliitikasta vastaaville poliitikoille.
- Saada aikaan sitoutumista ja ymmärrystä tasa-arvopoliittisia haasteita ja alueellisia mahdollisuuksia kohtaan.
- Edistää ja kehittää Pohjoismaissa käytävää keskustelua naisten oikeuksista paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla.
- Luoda verkostoja aktivistien, tutkijoiden, järjestöjen, viranomaisten, elinkeinoelämän ja suuren yleisön välisten kokemusten vaihtoa varten.
- Informoida CEDAWista ja Pekingin toimintaohjelmasta. Muotoilla tulevaisuuden strategioita tasa-arvon kestävästä kehitystä varten ottaen huomioon YK:n vuosittain vahvistamat tavoitteet, Sustainable Development Goals, SDG 2015.
- Työntyä uusille alueille osallistamalla ja sitouttamalla vuonna 1995 Pekingissä järjestetyn YK:n maailmankonferenssin jälkeen syntyneitä uusia sukupolveja ja käyttämällä hyväksi sen pätevyyttä ja uutta innovatiivista ajattelua.
- Vahvistaa Pohjoismaiden naisliikkeen järjestäytymisastetta sekä hyötysuhdetta kehittämällä kansainvälistä näkökulmaa, mutta myös osallistumista ja sitouttamista edelleen.

PÄÄTÖSASIAKIRJAN 12 TEEMAA

Kyseisen asiakirjan vaatimukset perustuvat Pohjoismaisen Foorumin 12 teemaan, jotka puolestaan perustuvat Pekingin toimintaohjelmaan. Vaatimukset on esitetty ennen kaikkea Pohjoismaiden hallituksille ja poliitikoille, mutta myös viranomaisille, instituutiolle, työnantajajärjestöille, ammattijärjestöille, kunnille, yrityksille ja Pohjoismaiden feministiselle liikkeelle.

POHJOISMAIDEN HALLITUKSILLE ESITETYT VAATIMUKSET

Me Pohjoismainen Foorumi Malmö 2014 -tapahtuman osallistajat kehotamme kaikkien Pohjoismaiden hallituksia noudattamaan niitä suosituksia ja täyttämään ne vaatimukset, jotka mainitaan Pohjoismaisen Foorumin päätösasiakirjassa. Muistutamme niistä sitoumuksista, joista sovittiin Pekingin toimintaohjelman allekirjoittamisen yhteydessä. Hallitukset takasivat tällöin naisia ja tyttöjä koskevien ihmisoikeuksien toteuttamisen pakottavaksi sekä jakamattomaksi osaksi ihmisoikeuksia ja sitoutuivat ottamaan

sukupuolinäkökulman huomioon kaikissa poliittisissa toimenpiteissään sekä ohjelmissaan. Haluamme korostaa, että totesimme naisryhmät ja naisista koostuvat verkostot erityisen tärkeiksi Pekingin toimintaohjelman toimeenpanon kannalta.

POHJOISMAINEN FOORUMI MUISTUTTAA CEDAWin ENSIMMÄISEN ARTIKLAN SYRJINNÄN MÄÄRITTELYSTÄ

”Naisten syrjintä tarkoittaa kaikkea sellaista sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää, poissulkemista tai rajoittamista, jonka vaikutus tai tarkoitus on heikentää naisille kuuluvien yhtäläisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tunnustamista, nauttimista tai toteuttamista. Pohjoismainen Foorumi muistuttaa myös, että ihmisoikeudet ovat yksilöllisiä, yleismaailmallisia, jakamattomia ja epähierarkkisia.”

1. FEMINISTINEN TALOUS - TALOUDELLINEN JA SOSIAALINEN KEHITYS

Pekingin toimintaohjelmassa määritellyt naisia ja taloutta koskevat strategiset tavoitteet ovat edelleen tärkeitä toiminnan lähtökohtia niin Pohjoismaissa kuin maailmanlaajuisesti. Tarvitsemme enemmän tietoa ja tutkimusta siitä, miten makrotaloudelliset periaatteet ja rakenteet ylläpitävät sukupuolten välistä eriarvoisuutta sekä miten niitä voidaan muuttaa tasa-arvoiseen suuntaan, jotta oikeudenmukainen ja kestävä yhteiskunta olisi mahdollinen.

Feministiseen talouteen ja tutkimukseen perustuvat mallit ottavat sekä naisten että miesten arjen ja toisistaan poikkeavat olosuhteet huomioon, mikä johtaa siihen, että yhteiskunta voi muiden prioriteettien ohella puolestaan panostaa lisääntymisen sekä huolenpidon funktioon ja tärkeyteen hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansainväliset instituutiot ja talouden verkostot korostavat tasa-arvon merkitystä ratkaisevana tekijänä hyvän taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen kannalta. Siitä huolimatta yhteiskunnassa sovelletaan vanhanaikaisia talouden malleja, jotka useissa tapauksissa pikemminkin lisäävät sukupuolten välistä epätasa-arvoa yhteiskunnassa. On poliittinen haaste havaita nuo rakenteet mutta myös muuttaa niitä, joiden perusteella naisten ja miesten elämänkokemukset sekä heidän panoksensa yhteiskunnan hyväksi arvotetaan eri asteikolla.

Köyhyys on erilaista eri maissa, mutta kaikkialla erityisesti naiset kärsivät köyhyydestä. Naiset ovat myös Pohjoismaissa huonommassa taloudellisessa asemassa kuin miehet. Tietyt naisryhmät ja tytöt ovat erityisen alttiita köyhyydelle. Talouden kriisien aiheuttamat viime vuosien leikkaukset, työttömyys ja hyvinvointipalveluiden supistuminen ovat vaikuttaneet naiseen laajassa mittakaavassa.

Pekingin toimintaohjelman mukaan koko talouspolitiikka tulisi integroida tasa-arvoiseksi. Se on tärkeä keino lisätä taloudellista tasa-arvoa, mikä puolestaan vaikuttaa suoraan yhteiskunnan sosiaaliseen kehitykseen. Pohjoismaiden hallitusten on korkea aika toimeenpanna sitoumuksensa.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Niin Pohjoismaiden valtion talousarviot kuin myös kuntien ja alueiden talousarviot integroidaan tasa-arvoiseksi, niin että tasa-arvonäkökulma näkyy kaikissa julkishallinnon taloutta koskevissa asiakirjoissa ja päätöksissä. Niin ikään tasa-arvopolitiikan tavoitteiden systemaattinen seuranta olisi mukana niissä ja toimisi samalla uusien aloitteiden perustana Post 2015 -agendan lisäksi.

- Pohjoismaiden hallitukset edistävät naisten taloudellista riippumattomuutta ja taloudellisia oikeuksia, joihin kuuluu mahdollisuus palkalliseen työhön ja tyydyttäviin työehtoihin, sekä kiinnittävät huomiota suojattomien ryhmien erityistarpeisiin.
- Pohjoismaiden hallitukset ryhtyvät konkreettisiin toimenpiteisiin sen hyväksi, että naisten ja miesten välinen palkkakuilu saadaan kurottua umpeen, ja samalla valvovat samapalkkaisuustoimenpiteiden toteutumista.
- Palkaton hoivatyö tehdään näkyväksi ja otetaan huomioon niin talouden malleissa kuin yhteiskuntasuunnittelussakin.
- Maailmanlaajuisten talouskriisien syitä ja seurauksia analysoidaan sukupuolinäkökulmasta ja että yhteiskunnan tarjoamia hyvinvointipalveluita ylläpidetään, jotta naisten taloudellinen riippumattomuus olisi jatkossakin mahdollista.

2. NAISTEN JA TYTTÖJEN KEHOT – SEKSUAALISUUS, TERVEYS JA LISÄÄNTYMISOIKEUDET

Sukupuolen merkitys terveyden, sairauksien ja hoidon kannalta on yleisesti tunnettu. Silti Pohjoismaissa ollaan kaukana sairauksien tasa-arvoisesta diagnostisoinnista, tutkimuksesta, hoidosta ja seurannasta.

On tärkeää ymmärtää, että naisten terveysongelmiin kuuluu muutakin kuin sukupuolielimiin liittyvät sairaudet. Naiset sairastavat enemmän esimerkiksi reumaa tai kärsivät liikuntaelinvammoista useammin kuin miehet, mutta he saavat osakseen suhteellisesti tarkasteltuna vähemmän yhteiskunnan varoja, kun otamme huomioon näiden sairauksien esiintyvyyden koko väestössä mutta myös yksittäiseen yksilöön kohdistuvat kärsimykset. Naisten terveydenhuolto vaatii enemmän huomiota, tietoa mutta myös säännöstön, joka takaa naisille ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja hoitoa. Kuukautisilla on suora vaikutus puoleen koko väestöstä suuren osan heidän elinajastaan. Ne johtavat mittaviin seurauksiin myös yhteiskunnan tasolla, mutta siitä huolimatta niistä vaietaan. Ilmiötä pidetään yksityisenä, eikä sen tutkimiseen ohjata riittävässä määrin varoja. Tällä hetkellä terveyden- ja sairaanhoidossa vaadittavaa tasa-arvonäkökulmaa ei noudateta. Naisiin kohdistuvia tutkimus- ja hoitotoimenpiteitä on vähemmän, ne ovat hinnaltaan halvempia kuin miehiin kohdistuvat, ja ne myös toteutetaan myöhemmin.

Ruumiillinen koskemattomuus on naisten terveyden kannalta äärimmäisen tärkeää, mutta samalla se on kiistanalainen kysymys. Naisten oikeus päättää omasta kehostaan, seksuaalisuudestaan, raskauksistaan, synnytyksistään sekä ehkäisyvälineiden ja aborttien vapaa saatavuus ovat tasa-arvoisen yhteiskunnan kulmakiviä. Aborttikiellot eivät vähennä aborttien määrää, vaan lisäävät laittomia toimenpiteitä. Naisten esineellistäminen, yhteiskunnan seksuaalistaminen ja kohtuuttomat suorituspainet johtavat psyykkisiin sairauksiin, syömishäiriöihin sekä muuhun itsetuhoiseen käyttäytymiseen. Jotta terveydenhuoltopalvelut voisivat muuttua kaikille yhdenvertaisiksi, tarvitaan lisää oppia ja tietämystä terveydestä mutta myös tieteellistä sukupuolispesifistä tutkimusta, jossa otetaan huomioon muitakin muuttujia kuin vain ikä, yhteiskuntaluokka ja seksuaalinen suuntautuneisuus. On tarpeen tutkia eri uhille alttiina olevia ryhmiä.

Pohjoismainen Foorumi korostaa naisiin kohdistuvan väkivallan ja ihmisoikeuksia loukkaavan ihmiskaupan yhteyttä naisten lisääntymisterveyteen ja seksuaaliseen hyvinvointiin. Naisten lisääntymisoikeuksia kyseenalaistetaan jopa Pohjoismaissa. Lailla vahvistettu oikeus aborttiin kyseenalaistetaan monissa paikoin, ja naisten oikeuksia rajoitetaan entisestään, mikä vähentää pääsyä lisääntymisterveydenhuollon piiriin.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Sukupuolispesifiseen tutkimukseen varataan varoja, koska sen avulla saadaan tietoa sairauksien vaikutuksista naisiin. Erityisesti kuukautisiin liittyvät sairaudet vaativat lisää tutkimusta ja syövän sairastaneet naiset taudin jälkiseurantaa etenkin rinta- ja kohtusyövän kohdalla. Niin ikään vaadimme ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa naisille samoin kuin naistentautien hoitoa.
- Pohjoismaiden hallitukset ja vastuussa olevat viranomaiset varmistavat sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisen sairauksien diagnostisoinnissa, tutkimuksessa, hoidossa ja seurannassa, ottaen samalla huomioon eri kohderyhmien erityistarpeet.
- Terveydenhuolto ja oikeuslaitos suhtautuvat vakavasti naisten kokemuksiin ei-toivotuista seksuaalisista teoista sekä väkivallasta kunnioittaen samalla yksilön yksityisyyttä ja oikeussuojaa.
- Pohjoismaiden hallitukset ja vastuussa olevat viranomaiset takaavat laadukkaan ja pakollisen seksuaalivalistuksen, nykyaikaiset ja helposti saatavilla olevat ehkäisyvälineet, lailliset ja turvalliset abortit sekä turvalliset raskaudet ja synnytykset naisen toiveita ja tarpeita kunnioittaen.
- Pohjoismaiden viranomaiset sekä Vuosituhattavoitteissa että Post-2015 työssään saattavat päätökseen naisten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuteen sekä HLBT:hen ja sijaissyntytykseen liittyvät sitoumuksensa.

3. NAISSET TYÖELÄMÄSSÄ, SAMAPALKKAISUUS, KOULUTUS JA URA

Pekingin toimintasuunnitelma vaatii hallituksia ryhtymään toimenpiteisiin edistääkseen naisten taloudellista riippumattomuutta. Itsensä elättäminen on taloudellisen riippumattomuuden perusedellytys. Naisilla on siihen huonommat mahdollisuudet kuin miehillä. Muutamia syitä siihen ovat tiettyjen naisryhmien vähäisempi osallistuminen työelämään, heikommat työehdot, palkka ja eläke. Pohjoismaissa miehet ovat useammin säännöllisessä ansiotyössä kuin naiset, jotka puolestaan useammin tekevät vain osa-aikatyötä vaihtelevin ehdoin.

Tahdonvastainen osa-aikatyö on nimenomaan naisia koskeva ilmiö. Naisvaltaisilla aloilla, kuten hoiva-, hotelli- ja kaupan- sekä palvelualoilla, vuorotyö on ennen muuta osa-aikatyötä, toisin kuin miesvaltaisilla aloilla. Osa-aikatyössä tai epävarmoissa työsuhteissa kuten tuntityöläisinä, sijaisina tai määräaikaisissa työsuhteissa toimivien naisten osuus on lisääntynyt viime vuosina. Toinen syy naisten taloudellisen riippumattomuuden toteutumattomuuteen on se, että naisvaltaiset alat ovat usein matalapalkka-aloja. Työ- ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeus koskee näin ollen pikemminkin naisia kuin miehiä. Naisten oletetaan käyttävän paljon vanhempainvapaata, mikä puolestaan johtaa kaikkia naisia koskevaan ns. tilastolliseen palkkasyrjintään.

Naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat viimeisten 20–30 vuoden aikana pysyneet 15 prosentissa, kun tehty osa-aikatyö on laskennallisesti muutettu kokopäivätyöksi. Emme siis Pohjoismaissa ole vielä lähelläkään samapalkkaisuuden tavoitetta. Kansainvälisesti tarkasteltuna naisten osuus Pohjoismaiden työvoimasta on kuitenkin suuri. Se johtuu yhteiskunnan solidaarisista investoinneista kunnalliseen lastenhoitoon, vanhustenhuoltoon mutta myös sairaanhoitoon. On äärimmäisen tärkeää ylläpitää ja kehittää niitä edelleen. Pohjoismaiden köyhät eläkeläiset ovat suurimmaksi osaksi naisia. Myös nykyajan nuorten naisten eläkkeiden oletetaan aikanaan jäävän alhaisiksi jatkuvien alhaisten palkkojen, lisääntyvän työstä poissaolon ja lyhyemmäksi jäävän uran takia, mikä johtuu nykyisen eläkejärjestelmämme rakenteesta.

Naiset opiskelevat tätä nykyä enemmän kuin miehet ja muodostavat näin ollen enemmistön korkeakoulutetuista. Tutkimukset osoittavat, että naiset saavat työstään pienempää palkkaa kuin vastaavan koulutuksen saaneet miehet, mikä on ns. arvovyrjinnän ilmentymä. YK:n CEDAW-komitea on toistuvasti kritisoinut sitä, että naisten korkeampi koulutus ei ole johtanut tasa-arvoisiin etenemismahdollisuuksiin yliopistomaailmassa eikä työelämässä muutenkaan.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Naisten oikeutta samapalkkaisuuteen sekä omaan uraan vahvistetaan ja että naisten mahdollisuuksia itsensä elättämiseen parannetaan huomattavasti konkreettisin ja rakenteellisin toimenpitein. Pohjoismaiden hallitukset, työnantajajärjestöt ja ammattijärjestöt toimivat yhdessä sellaisen työelämän puolesta, joka ottaa huomioon perhe-elämän ja työympäristön sopimalla kohtuulliset työehdot. Oikeutta kokopäivätyöhön lisätään lain tai sopimusten voimalla niissä maissa, joissa naisten tahdonvastainen osa-aikatyö on yleistä. Naisille annetaan mahdollisuus vapaaehtoiseen osa-aikatyöhön. Epävarmat työsuhteet kuten tuntityö ja määräaikainen työsuhde säännellään sellaisella tavalla, joka estää työvoiman väärinkäytön.
- Pohjoismaiden hallitukset priorisoivat sellaisia rakenteellisia muutoksia, jotka takaavat taloudellisen riippumattomuuden myös eläkkeellä.
- Pohjoismaiden hallitukset kehittävät sellaisen vanhempainvakuutusjärjestelmän, joka toteuttaa naisten ja miesten välistä tasa-arvoista vastuuta lastenhoidosta. Niin ikään tulee taata laadukas päivähoito sekä laadukas vanhustenhuolto.
- Vastuussa olevat viranomaiset varmistavat, että opetusvälineet ovat myös tasa-arvon näkökulmasta laadukkaita ja että sukupuolistereotyyppioista opiskelu- ja koulutuspaikkojen valinnassa päästään eroon, jotta myös sukupuolen perusteella jakautuvat työmarkkinat muuttuisivat tasa-arvoisempaan suuntaan.
- Pohjoismaiden hallitukset varmistavat naisille mahdollisuuden tehdä tutkijanuraa. Naisvaltaisten koulutus- ja tutkimusalojen rahoitusta ei tule vähentää, vaan se on taattava myös jatkossa. Naisten valitsemille koulutusohjelmille tulisi suuntauksesta riippumatta taata tasavertainen rahoitus.

4. NAISIIN JA TYTTÖIHIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Seksuaalinen häirintä, henkinen ja fyysinen väkivalta, raiskaus, insesti, kyttäys, uhkaus, sukuelinten silvonta, pakkoavioliitto, kunniaan liittyvä väkivalta, pornografia, prostituutio, naisilla käytävä kauppa ja murha ovat sanoja, jotka kuvailevat kattavasti naisiin ja tyttöihin kohdistuvia rikoksia maailmassa. Naisiin kohdistuva, sukupuoleen liittyvä väkivalta on ihmisoikeuskysymys, demokraattinen ongelma, ongelma läheisissä suhteissa, tasa-arvo-ongelma sekä rikokseen liittyvä ja kansanterveydellinen ongelma. Se on toisin sanoen suuri ongelma Pohjoismaissa.

Miesten naisiin ja tyttöihin kohdistama väkivalta perustuu patriarkaalisiin valtarakenteisiin, jotka kuvastavat yleistä käsitystä naiseudesta, miehuudesta ja seksuaalisuudesta. Olemme huolissamme siitä, että Pohjoismaat ovat siirtyneet sukupuolineutraaliin terminologiaan ja menettelytapoihin. Väkivallan ennaltaehkäiseminen ei ole saanut tarpeeksi huomiota, ei Pohjoismaissa eikä kansainvälisesti.

Seksiteollisuuden aggressiivisuus ja seksuaalista hyväksikäyttöä varten naisilla sekä tytöillä käytävää kauppaa varten järjestäytyneet rikollisuus uhkaavat demokratiaa ja naisten oikeusturvaa. Pohjoismaissa ulkomaisten naisten prostituution määrä kasvaa. Kuilu korkeiden poliittisten tavoitteiden ja toiminnan välillä on huolestuttava. Moni rikoksentehtäjä selviää rangaistuksetta, eikä yhteiskunnan rikoksen uhreille tarjota apua ja suojelua riittävästi.

Hoiva-alalla työskentelevät naiset ovat erityisen alttiita työhön liittyvälle väkivallalle, muun muassa puutteellisten turvallisuusrutiinien ja vajaan miehityksen takia.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Pohjoismaiden hallitukset ratifioivat Euroopan neuvoston sopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä sekä poistamisesta (Istanbulin sopimus). Poliisi- ja oikeuslaitos saavat koulutusta naisiin kohdistuvan väkivallan kysymyksissä, ja riittävästi voimavaroja annetaan rikostentorjuntaan sekä syytteenpanoon.
- Jokainen Pohjoismaa nimittää ihmiskaupan ehkäisemiseksi itsenäisen kansallisen raportoijan, joka tekee tiivistä yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja erityisesti naisjärjestöjen kanssa.
- Pohjoismaiden hallitukset vahvistavat järjestöjä, jotka taistelevat naisten oikeudesta elää vapaana väkivallasta, ja varaavat riittävästi varoja etenkin naispäävystykseen sekä turvakoteihin. Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen ja vähentäminen sekä väkivallalle altistuneiden naisten

suojeleminen vaatii kokonaiskuvaan perustuvia pitkäjänteisiä toimintasuunnitelmia, joita tukevat selkeät tavoitteet ja riittävä rahoitus.

- Pohjoismaiden viranomaiset keskittyvät enemmän väkivallan perimmäisiin syihin. Ehdotamme kansallisia kampanjoita, jotka keskittyvät ennaltaehkäisyyn ja yhteiskunnan nollatoleranssiin väkivaltaa sekä naisten alistamista kohtaan mutta jotka lisäksi ehkäisevät syyllisyyden ja häpeän tunnetta. Kampanjoiden tulisi myös tuoda julki väkivallan ja naisprostituution perimmäisiä syitä. Väkivallalle altistuneille naisille on taattava tietoa heidän oikeuksistaan sekä saatavana olevasta avusta. Raiskaus tulisi määritellä tahdonvastaiseksi toiminnaksi.
- Pohjoismaiden hallitukset työstävät lakia naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisestä. Uusien lakien tulisi täydentää olemassa olevien lakien puutteita seksikaupan kriminalisoinnin suhteen, kehittää strategioita, jotta naiset voivat jättää prostituution, sekä vahvistaa poliisi- ja oikeuslaitoksen edellytyksiä asettaa seksiä ostavat henkilöt ja parittajat syytteeseen mutta myös toimia järjestäytynyttä rikollisuutta vastaan.
- Pohjoismaiden hallitukset ottavat huomioon etenkin haavoittuvaisten naisten erityistarpeet estääkseen heidän altistumisensa väkivallalle. Ne naiset, jotka ovat altistuneet väkivallalle ja jotka kärsivät psyykkisistä ongelmista ja/tai huumeriippuvuudesta, eivät nauti samaa oikeutta päästä naistenpäivystykseen kuin muut, eivätkä naistenpäivystykset voi täysin vastata vammaisten henkilöiden tarpeisiin.

5. YMPÄRISTÖ, ILMASTO JA KESTÄVÄ KEHITYS

Ympäristö- ja ilmastonmuutokset ovat maailman suurimpia haasteita. Naiset ja miehet vaikuttavat ympäristö- ja ilmastonmuutoksiin mutta myös kokevat niiden vaikutukset eri tavalla. Vahvistettu ympäristö- ja ilmastotyö vaatii sukupuolinäkökulmaa, ja naisten tulisi aktiivisesti osallistua työhön Pekingin toimintasuunnitelman mukaisesti.

Ympäristö- ja ilmastonmuutokset vaikuttavat maantieteellisesti moniin eri alueisiin. Tulvat, kuivuus ja muut luonnonmullistukset vaikuttavat eniten köyhissä maissa asuviin ihmisiin ja korostavat jo olemassa olevia varallisuuseroja. Se tarkoittaa sitä, että luonnonmullistukset vaikuttavat eniten naisiin, sillä he muodostavat köyhien enemmistön. Tätä nykyä 780 miljoonaa ihmistä elää ilman puhdasta vettä ja 842 miljoonaa kärsii aliravitsemuksesta. Ongelmat johtavat kansainvaelluksiin, ilmastopakolaisuuteen mutta myös ihmiskauppaan.

Naisten tulisi osallistua tarpeiden määrittelyyn, ratkaisusta käytävään keskusteluun mutta myös päätöksentekoprosessiin. Ilmastonmuutoksen tutkimusta ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia ennen muuta naisiin tulisi priorisoida. Naisten osallisuus on välttämätöntä, jotta ruokahuoltoon, veteen, energiaan ja talouteen liittyvät resurssikysymykset sekä ympäristöä säästävät kuljetus- mutta myös muut teknisiin innovaatioihin liittyvät kysymykset saadaan ratkaistua. Tähän asti naiset ovat olleet aliedustettuina kaikilla poliittisilla prosesseilla ja kestävä kehitystä koskevan päätöksenteon alueilla. Terveydelle haitallinen ruoka, raskaudenajan ravinto sekä lasten altistuminen keinotekoisille ja terveydelle haitallisille kemikaaleille ovat kaikki yksittäisen naisen vastuulla eivätkä päästöistä vastuussa olevien. Naisille on taattava turvallinen elinympäristö.

Naiset tulisi ottaa mukaan päätöksentekoon, sillä he voivat vaikuttaa oman näkökulmansa ja oman kokemuksensa perusteella. Naisten osa on tärkeä etsittäessä kestäviä ratkaisuja sekä ympäristö- että ilmastohaasteisiin.

Pohjoismaisen Foorumin lähtökohtana on, että kestävä kehitys vaatii kokonais kuvan huomioon ottamista ja integroitua tasa-arvonäkökulmaa, joka perustuu ekologisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin ehtoihin.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Pohjoismaiden hallitukset myötävaikuttavat siihen, että naiset saavat aseman kestävä kehityksen toimijoina, innovoijina, koordinoijina, opettajina, johtajina ja lähettiläinä. Yhteiskunnan ilmasto- ja ympäristövaroja jaettaessa tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa aina myös sukupuolinäkökulma huomioon.
- Naisille taataan lisääntyvä oikeus ja osallisuus poliittiseen päätöksentekoon, niin että esim. ilmasto- ja ympäristösopimusneuvottelijoista puolet on naisia.

- Pohjoismaiden viranomaiset takaavat saamelaisille, erityisesti saamelaisille naisille, oikeuden tulla kuulluiksi oman alueensa ympäristökysymyksissä.
- Pohjoismaiden viranomaiset ryhtyvät entistä voimakkaampiin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin saadakseen vähennettyä haitallisia ja usein aivan tarpeettomia mutta myös kalliiksi tulevia päästöjä nopeammin ja taatakseen, että yhä enenevässä määrin käytettävä energia on laadultaan uusiutuvaa ja näin ollen kestävä kehityksen periaatteiden mukaista.
- Pohjoismaiden hallitukset ja viranomaiset ovat yhdessä elinkeinoelämän kanssa vastuussa ympäristömyrkköjen, kemikaalien ja päästöjen aiheuttamien seurausten julkituomisesta. Lisäksi lainsäädännön tulisi myös ottaa huomioon naisiin kohdistuvat edellisten aiheuttamat haitalliset vaikutukset ja suojella naisia vihreää taloutta ja vihreitä työpaikkoja kehitettäessä.
- Naisten seksuaali- ja lisääntymisoikeudet taataan ympäristöön ja ilmastoon liittyvien kriisien vallitessa ja että naisiin ja lapsiin kohdistuva väkivalta sekä heillä käytävä kauppa otettaisiin huomioon ja estettäisiin luonnonmullistusten yhteydessä.

6. HOIVATYÖ JA HYVINVOINTIYHTEISKUNTA

Moni länsimaa on tehnyt suuria leikkauksia hyvinvointijärjestelmiinsä, mikä on vaikuttanut kielteisesti suojattomimpien terveyteen ja hyvinvointiin. Hyvinvoinnin alalla tehtävät leikkaukset ovat erityisen haitallisia naisille. Kun yhteiskunnan ylläpitämät laitokset eivät anna yksilöille heidän tarvitsemaansa hoitoa, omaiset ovat vastuussa läheistensä hyvinvoinnista. Juuri naiset kantavat vastuun lastenhoidosta mutta myös vanhusten ja sairaiden huollosta. Näin ollen naiset tekevät suurimman osan palkattomasta koti- ja hoivatyöstä.

Naiset muodostavat enemmistön hoiva-alan työntekijöistä. Leikkaukset vaikuttavat työntekijöihin, sillä säästötoimenpiteet tuovat mukanaan epävarmoja työsuhteita, jaettuja työvuoroja ja tiukkoja aikatauluja. Jopa hoivatyön hallinnollisia toimia vähennetään, mikä johtaa siihen, että korkeasti koulutetut, erikoistuneet ammattiryhmät joutuvat vastaamaan myös hallinnon rutiinitehtävistä. Poliittiset panostukset rajoittuvat työn seurantavaatimusten määrittelyyn ja toisaalta työn laatuun eri mallien kuten New Public Managementin perusteella, ilman että työn todellista tehokkuutta mitattaisiin tai tutkittaisiin.

Naisten korkea sairauspoissaolojen määrä hoiva-alalla vaatii toimenpiteitä. Johdonmukaisen tasa-arvonäkökulman myötä tärkeimmät haasteet voidaan selättää ja henkilökunnan hyvinvointia sekä viihtyvyyttä parantaa. Pohjoismaiden tulisi keskenään vaihtaa kokemuksia toimivista malleista, jotta hyvinvointialan sairauspoissaolojen mutta myös työtapaturmien määrää saadaan vähennettyä.

Pohjola on yhä monikulttuurisempi, ja hyvinvointijärjestelmän on vastattava kansalaisten vaihteleviin tarpeisiin. Toisen haasteen muodostaa lisääntyvä elinikä sekä sen vaikutukset yhteiskuntamme naisiin ja miehiin. On tärkeää ottaa huomioon, että naiset elävät monta vuotta huonommissa olosuhteissa kuin miehet. On selvää, että ikään liittyviä parantumattomia sairauksia sairastavien hoito tulee vaatimaan suurta panostusta sekä valtiolta että kunnilta, mutta myös perheiltä, joissa taakan kantaa useimmiten juuri nainen.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Pohjoismaiden yhteiskuntamalli turvataan erityisesti talouskriisin vallitessa. Mitkä ovat tavoitteemme, mistä saavutuksista olemme ylpeitä ja mitä voimme vielä parantaa, ovat avainkysymyksiä.
- Pohjoismaiden hallitukset asettavat hyvinvointialan hyvät työehdot ja henkilökunnan terveyden etusijalle. Alemman koulutuksen saaneelle tai lupien tarpeessa olevalle henkilökunnalle tarjotaan mahdollisuus jatkokoulutukseen.

- Pohjoismaiden hallitukset korostavat miesten lisääntyvää osallistumista hoivatyöhön niin kodin palkattomassa työssä kuin terveydenhoito- ja hyvinvointialan palkallisessakin työssä.
- Pohjoismaiden hallitukset ja viranomaiset suosivat sellaista tutkimusta ja koulutusta, joka keskittyy väestön ikärakenteen muutokseen, eli siihen, että ikääntyneiden suhteellinen osuus väestöstä kasvaa. Ne myös panostavat väestön ikääntymisen huomioon ottaviin teknisiin ja organisatorisiin innovaatioihin johdonmukaisesti tasa-arvon hengessä.
- Viranomaiset instituutioineen ottavat tehtäväkseen laatia ohjelmia, joita teknisen edistyksen myötä voidaan käyttää kansanterveyden parantamiseen. Suojattomien ryhmien erityistarpeisiin kiinnitetään erityisen paljon huomiota ja, ottaen huomioon myös yksilön arvokkuus, tarjotaan apua mahdollisen pitkän ja itsenäisen elämän saavuttamiseen.

7. RAUHA JA TURVALLISUUS

Pekingin toimintaohjelma vaatii naisten osallistumista konfliktien ratkaisemiseen päätöksenteon tasolla. Toimintaohjelma vetoaa väkivallattomuuteen ja rauhankulttuurin edistämiseen. Viimeisen vuosikymmenen aikana Pohjoismaiden rooli kansainvälisissä konflikteissa on muuttunut rauhanaloitteen tekijästä ja rauhanneuvottelujen johtajasta yhä enenevässä määrin sotilaallisten operaatioiden toimijaksi kansainvälisessä kriisinhallinnassa.

Pohjoismaiden hallitukset näkevät edistävänsä naisten osallistumista rauhanprosesseihin ulkopoliittikan puitteissa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 sekä sitä seuranneiden päätöslauselmien mukaisesti, jotka koskevat naisia, rauhaa ja turvallisuutta. Mutta todellisuudessa naiset on suljettu muodollisten rauhanneuvottelujen ja päätöksentekoprosessien ulkopuolelle.

YK on Päätöslauselman 1325 perusteella keskittänyt työtään naisuhrien hyväksi ja nimennyt edustajan juuri siihen tarkoitukseen. Sodan aikana tapahtuvan seksuaalisen ja sukupuoliin liittyvän väkivallan rikokset selviävät usein rangaistuksitta, vaikka kansainvälinen yhteisö on määritellytkin ne kyyniseksi sodankäynnin strategiaksi, sotarikokseksi ja tietyissä tapauksissa rikokseksi ihmiskuntaa vastaan sekä jopa joukkomurhaksi. Seksuaalinen väkivalta tulisi nähdä sellaisena kuin se on, nimittäin osana sotastrategiaa, jota vastaan tulisi ryhtyä toimenpiteisiin. Sodan aikana seksuaaliselle väkivallalle altistuneiden naisten ja tyttöjen lääkinällisiä ja psykososiaalisia tarpeita priorisoidaan vain harvoin. Naiset ja tytöt kärsivät niin aseellisten konfliktien aikana kuin myös niiden jälkeen raiskauksista, pakkoavioliitoista, yhdyntään pakottamisesta, kidutuksesta, ihmiskaupasta, seksuaalisesta orjuudesta sekä tahallisesta sukupuolitautien kuten HIVin/ AIDSin tartuttamisesta. Ne ovat suuria haasteita, joihin kansainvälisen yhteisön on tartuttava ja joita sen on myös säänneltävä kansainvälisen oikeuden keinoin.

Jotta voisimme taata rauhan ja turvallisuuden, meidän on tutkittava ja kehitettävä sellaisia demokraattisia toimintatapoja, jotka antavat naisille oikeuden päättää omasta elämästään. Sodan aikana naiseen kohdistuva väkivalta kuvastaa yleistä väkivaltakulttuuria. Meidän on määriteltävä kestävä rauha uudelleen, jotta se edustaisi turvallisuuden, oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon läsnäoloa eikä pelkästään sodan poissaoloa. Kestävä rauha on sitä, että ihmisillä on varaa elää arvokkaasti ilman kieltäymystä ja pelkoa. Meidän on palautettava rauhan merkitys.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Pohjoismaiden hallitukset varmistavat naisten tasavertaisen osallistumisen rauhanprosessiin kaikilla päätöksenteon tasoilla, jotta sodat voidaan estää, jotta konflikteja voidaan sovittaa, jotta rauhanprosesseja voidaan valvoa ja jotta voidaan osallistua rauhanneuvotteluihin tasa-arvoisesti. Pohjoismaiden hallitukset vaativat,

että YK nimittää erityisen edustajan, joka vastaa naisten oikeudesta toimia rauhan- ja turvallisuuskysymysten parissa sekä osallistua päätöksentekoon.

- Pohjoismaiden hallitukset uudistavat, konkretisoivat ja vahvistavat YK:n päätöslauselma 1325:n mukaista toimintaohjelmaansa. Saavuttaakseen nämä tavoitteensa hallitusten tulisi korvamerkitä varoja ja korostaa kansalaisyhteiskunnan etenkin naisjärjestöjen osallistumisen ja pohjoismaisen yhteistyön merkitystä.
- Pohjoismaiden hallitukset varaavat varoja suojellakseen ja kouluttaakseen pakolaisnaisia sekä vahvistaakseen yhteiskunnan ylläpitämiä laitoksia mutta myös yhteiskunnan rakenteita, jotta sodanajan seksuaalirikolliset asetetaan syytteeseen ja jotta heitä rangaistaan ja jotta uhrit saavat aktiivista tukea.
- Pohjoismaiden hallitukset ottavat alkuperäisväestön ja heidän ympäristönsä huomioon rauhan- ja turvallisuuskysymyksiä ratkaistaessa.
- Pohjoismaiden hallitukset edistävät rauhanaloitteita, vähentävät sotilaallisia menoja sekä asekauppaa, joka vaikuttaa eniten naisiin ja tyttöihin, nimittävät aseistariisuntalähettiläitä ja vahvistavat ydinaseidenvastaista työtään aktiivisesti.

8. POLIITTINEN OSALLISTUMINEN JA YHTEISKUNTAKEHITYS

Naisten vahvistunut ja itsenäinen osallisuus, yhtäläillä kuin naisten sosiaalisen, taloudellisen ja poliittisen aseman parantaminen, on ratkaisevan tärkeää demokraattisen kansalaisuuden kehittämisen kannalta. Se on itse asiassa ratkaisevaa kaikkien elämän osa-alueiden kestävästä kehityksen kannalta. Pohjoismaissa asuvilla naisilla on korkea edustus suoraan valituissa poliittisissa toimielimissä. Tutkimukset osoittavat kuitenkin, että naisten edustus on vähentynyt huomattavasti sisäisesti nimitetyissä tehtävissä.

Pekingin toimintaohjelmassa asetettuja tavoitteita uudelleen määriteltyihin tasa-arvoon, kehitykseen ja rauhaan ei voida saavuttaa ainoastaan naisten ja miesten tasavertaisella edustuksella. Se vaatii myös naisten aktiivista osallistumista sekä päätöksentekoon että toimintaan mutta myös sitä, että tasa-arvonäkökulma otetaan huomioon kaikilla tasolla. Ainoastaan se kuvastaa väestön kokoonpanoa ja vastaa sen sukupuolijakaumaa.

Poliittisista tehtävistä poisjääminen koskee enemmän naispuolisia kuin miespuolisia luottamushenkilöitä. Päätöksenteon ehdot ja poliittisen työn muodot vaikuttavat naisten täyteen osallistumiseen, mikä koskee niin nuoria kuin vanhempia naisia. Pohjoismaiden naisliike peräänkuuluttaa kattavaa ja ennakoivaa lähestymistapaa, jonka avulla Pekingin toimintaohjelman asettamat tehtävät voidaan toteuttaa.

Politiikassa mukana olevat naiset ovat kohdanneet pilkkaa sen eri muodoissa, syrjäyttämistä ja ahdistelua. Sitä on demokratian mahdotonta hyväksyä. Jopa tiedotusvälineitä on kritisoitu niiden tavasta raportoida politiikkaan osallistuvista naisista sukupuolistereotyyppioita vahvistaen. On tärkeää, että naiset edustavat yhteiskunnan kaikkia eri osa-alueita ja että niille osa-alueille, joita naiset ovat edustaneet jo pitkään kuten koulu ja hoivatyö varataan riittävässä määrin varoja näiden osa-alueiden yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi. Talousarvioiden tasa-arvoista integrointia vaaditaan niin kansallisella kuin paikallisella tasolla.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Pohjoismaiden hallitukset asettavat selkeitä tavoitteita, jotta naisilla olisi reaalin mahdollisuus harjoittaa kansalaisuuttaan, ja että ne ottavat erityisesti huomioon suojattomien ryhmien tarpeet sekä niihin vaadittavat panostukset. Viranomaiset priorisoivat työtä verkkovihaa sekä naispuolisten poliitikkojen että muiden julkisuudessa olevien naisten ahdistelua vastaan.
- Poliittiset kokoukset sekä valtiolliset, alueelliset ja kunnalliset komiteat, komissiot, työryhmät ja valtuuskunnat varmistavat naisten ja miesten tasavertaisen edustuksen, esimerkiksi kiintiöinnin avulla.

- Valtion ja kunnan viranomaiset, mediat sekä yritykset pyytävät naisia asiantuntijoiksi, ilman että sukupuolistereotyyppiä ohjaavat heidän pyyntöjään, ja että myös vähemmistöryhmien naisia kuullaan asiantuntijoina.
- Paikallisella tasolla olevat naiset ovat mukana kaikkien alojen, myös talouden ja elinkeinoelämän, horisontaalisessa päätöksenteossa.
- Työmarkkinajärjestöt vastaavat siitä, että yhä useampi nainen on johtavassa asemassa ammattijärjestöissä, työnantajajärjestöissä mutta myös niiden jäsenjärjestöissä.
- Kaikissa rekrytointiprosesseissa, vaalivalmisteluissa ja muissa valintatilanteissa noudatetaan selkeitä kriteereitä, jotka eivät syrji naisia, ja että järjestetään poliittisia mentorointiohjelmiä, jotta naisten osallistuminen politiikkaan lisääntyisi ja heidän poisjäämisensä politiikasta vähenisi.

9. TASA-ARVON INTEGROINTI JA TASA-ARVOINEN TOIMINTA

Tasa-arvon integrointi on Pekingin toimintaohjelmaa edustava strategia, jonka avulla saavutetaan tasa-arvoisen yhteiskunnan tavoite. Strategian tarkoituksena on varmistaa, että naisten ja miesten tarpeet ja kokemukset toimivat tasa-arvoisena perustana poliittiselle päätöksenteolle, institutionaalisille rakenteille ja yhteiskunnan varojen tasapuoliselle jakamiselle.

Tasa-arvon integrointi on proaktiivinen strategia, joka tähtää siihen, että ei ainoastaan oivota jo olemassa olevia tasa-arvon vääristymiä, vaan myös ennaltaehkäistään tulevia tasa-arvon vinoumia naisten ja miesten välillä. Strategian avulla ei pelkästään torjuta sukupuolisokeutta, jota myös sukupuolineutraaliudeksi kutsutaan mutta joka käytännössä merkitsee sitä, että miehinen näkökulma toimii päätöksenteon perustana.

Tasa-arvon integrointi vaatii sukupuolinäkökulman sisällyttämistä osaksi kaikkia politiikan osa-alueita kaikilla tasoilla ja kaikissa päätöksenteon vaiheissa mutta myös toiminnassa, jotta naiset ja miehet saavat tasa-arvoiset ehdot ja osuudet. Miehiin ja naisiin kohdistuva tilastotiede on sen ehdoton edellytys. Muita näkökohtia sovelletaan tarvittaessa kysymyksestä ja ongelmasta riippuen. Strategia haastaa rakenteellisen syrjinnän ja naisten alempiarvoisen aseman päätöksenteossa. Strategian tarkoituksena on päästä vaikuttamaan kansallisiin tasa-arvotavoitteisiin sekä kansainvälisiin politiikkaa ja hallinnollisia prosesseja koskeviin tehtäviin.

Strategian toimeenpano ei ole ollut tarpeeksi järjestelmällistä, ja se on edennyt Pohjoismaissa liian hitaasti. Pohjoismaiden hallitusten panostukset tasa-arvon integroimiseen ovat vaihdelleet ja ovat usein osoittaneet heikkoa tai kohtalaista, mutta välillä myös merkittävää edistystä.

Tasa-arvon integroinnista on olemassa monta hyvää esimerkkiä niin kansalliselta kuin paikalliselta tasolta. Ne eivät kuitenkaan leviä muuhun vastaavaan toimintaan, eikä niiden johtopäätöksiä oteta tarpeeksi huomioon yhteiskunnan eri osa-alueita koskevassa, yleisessä päätöksenteossa. Korkeampi koulutus ja ammattikoulutukset eivät ole integroineet omaksi hyväkseen sitä kokemusta ja tietoa, joka on muualla saatu tasa-arvon integroimisen yhteydessä.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Pohjoismaiden hallitukset selventävät tasa-arvon integroimisen vastuunjakoja ja saattavat tasa-arvon integroimisen, valitusoikeus mukaan luettuna, osaksi kansallisia lakeja ja asetuksia sekä selventävät poliittisten osa-alueiden prosesseja mutta päättävät myös rahoituksesta ja rahoittavat tiettyjä panostuksia tehokkaan tasa-arvon integroinnin toteuttamisen vuoksi.

- Viranomaisille ja muille julkisille toimijoille annetaan tehtäväksi sisällyttää sukupuolinäkökulma kaikkeen toimintaan, niin että tasa-arvon integrointi toteutettaisiin oikealla tavalla, mikä tarkoittaa henkilökunnan kouluttamista, sukupuolinäkökulmaa talousarvio- ja muihin ohjausprosesseihin, tasa-arvoanalyysjä sekä mekanismeja ja rutiineja sen toteutumisen seuranta varten.
- Pohjoismaiden hallitukset luovat toimintaohjeita, kriteereitä, indikaattoreita, havaintoarvoja, avainlukuja sekä sukupuolittain jakautuneita tietoja ja tilastoja sisältäviä toimintaohjelmia. Säännöllinen seuranta toteutetaan, ja sen tulokset julkaistaan.
- Pohjoismaiden hallitukset käyttävät tasa-arvon integrointia kaikessa kansainvälisessä toiminnassaan, mukaan lukien Post-2015 -agenda ja kestävän kehityksen tavoitteet, SDG.
- Yksityisen sektorin työnantajat integroivat tasa-arvonäkökulman toimintaansa.

10. TURVAPAikka JA SIIRTOLAISUUS

Globalisaatio tarkoittaa, että yhä useampi ihminen liikkuu eri maiden välillä eri syistä ja eri ehdoin. Pohjoismaihin saapuu esimerkiksi kiintiöpakolaisia, pakolaisia ja muita turvaa hakevia, yksin tulevia lapsia, omaisia, opiskelijoita, siirtotyöläisiä ja paperittomia henkilöitä.

Sukupuoleen perustuva vaino on yksi syy sille, että naiset hakevat turvapaikkaa Pohjoismaista. Kyseessä olevien naisten perusihmisoikeuksia on loukattu ja heidän henkeään on uhattu. Naisilla on käyty kauppaa, heitä on käytetty hyväksi, ja he ovat altistuneet epäinhimilliselle julmuudelle sekä kidutukselle, heidät on raiskattu, pakotettu avioliittoon lapsena, tai heitä on pahoinpidelty. Turvapaikkaa hakevien naisten joukossa voi myös olla niitä, jotka ovat vaatineet tytöille oikeutta käydä koulua, halunneet avioeroa tai ovat homoseksuaaleja. Olisi tärkeää selvittää, millä perusteilla turvapaikka myönnetään Pohjoismaiden hakuprosessissa ja kuinka yleistä on että naisille myönnetään kansainvälistä suojelua siksi, että he ovat altistuneet vainolle ja että he vaativat itselleen kuuluvia oikeuksia. Naiset eivät tunnetusti tunne oikeuksiaan eivätkä niitä lakeja, jotka koskevat muun muassa avioliittoa, lasten oikeuksia sekä oikeuksia väkivaltatapauksissa.

Pohjoismaihin saapuu joka vuosi monta tuhatta naista, joilla on perhesuhteisiin perustuva oikeus oleskelulupa. Se on aikarajoitteinen ja puolisoon sidottu. Pysyvä oleskelulupa edellyttää, että nainen on laillisesti oleskellut maassa ja asunut siellä tietyn ajan yhdessä puolisonsa kanssa (kahdesta viiteen vuotta maasta riippuen). Osa näistä naisista altistuu väkivallalle, ja heidän tulisi päästä pois tuhoisasta suhteesta, ennen kuin he voivat saada pysyvän oleskeluluvan. Silloin he ovat vaarassa tulla karkotetuiksi, ja he voivat tietyissä tapauksissa menettää myös lastensa huoltajuuden. On tärkeää tutkia, miten yleistä kyseinen naisten hyväksikäyttö on ja miten usein nainen karkotetaan hänen jättäessään parisuhteen.

Eri maiden välillä liikkuvaa työvoimaa palkataan yhä enemmän eri ehdoilla. Siirtotyövoima on globaali ilmiö nykyisessä elinkeinoelämässä, mutta valtion panostukset ovat usein epämääräisiä ja riittämättömiä estämään hyväksikäyttöä. Ihmisillä käytävä kauppa ei liity pelkästään seksuaaliseen hyväksikäyttöön vaan myös työhön. Naiset jättävät usein omat lapsensa kotimaahan voidakseen lisätä tulojaan joko lyhyemmällä tai pidemmällä aikavälillä. Kotitalouksissa työskentelevät suojattomat naiset on otettu huomioon, mutta heidän työoikeudellisten ehtojensa puolustamisen eteen ei ole toimittu. Paperittomana elävät henkilöt ovat erityisen suojattomia, sillä heillä ei ole sosiaalista turvaverkostoa.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Pohjoismaat tunnustavat naisten syyt turvapaikan hakemiseen ja toimivat edelläkävijöinä naisten suojelemisessa selkeiden sukupuolisensitiivisten ohjeiden avulla. Kaikkia turvan tarpeessa olevia naisia tulisi kohdella yhdenvertaisesti. Naisille tulee antaa tietoa heidän oikeuksistaan ja siitä, mistä apua voi saada.
- Naiset saavat omat oleskeluluvat, jotka eivät liity mieheen. Väkivallalle altistuneiden karkotukset lopetetaan. Ihmiskaupalle altistuneille naisille tarjotaan suojaa ja apua

riippumatta siitä, voivatko tai haluavatko naiset toimia todistajina oikeudenkäynneissä.

- Pohjoismaiden hallitukset ja viranomaiset toteuttavat inhimillistä pakolaispolitiikkaa YK:n sopimuksen pakolaisten oikeudellisesta asemasta mukaisesti ottaen erityisesti huomioon pakolaisnaiset.
- Hallitukset ja viranomaiset parantavat ulkomailla syntyneiden, puutteellisen koulupohjan saaneiden naisten integraatiota ja koulutusta. Lukutaidottomat asetetaan etusijalle koulutusjärjestelmässä.
- Siirtotyöläisille taataan sama palkka ja samat työehdot kuin syntyperäiselle työvoimalle.

11. UUSI TEKNOLOGIA JA MEDIA

Naiset näkyvät medioissa vähemmän kuin miehet. Tutkimukset osoittavat, että vain 30 % uutismedioissa näkyvistä henkilöistä on naisia. Suhdeluku on viimeisen kahden vuosikymmenen aikana muuttunut vain hyvin vähän, vaikka Pekingin toimintaohjelma nimenomaan vaatii naisten tasapuolista näkyvyyttä medioissa. Nimenomaan miehet ovat uutisankkureina ja uutisten keskiössä. Miehet edustavat asiantuntijoita, kun taas naiset ilmaisevat itseään lähinnä yleisön edustajina. Naisten vaikutusta medioihin on lisättävä, jotta naisten ääni voi kuulua ja näkyä yhteiskunnassamme.

Naisten tasavertainen osallistuminen ja edustaminen medioissa on demokraattisen keskustelun kannalta ratkaisevan tärkeää.

Mediat ovat Pohjoismaiden demokraattisen yhteiskunnan ja koko maailman kulmakivi. Meidän on turvattava lehdistön- ja sananvapaus sekä samanaikaisesti vastustettava naisten ja naiskysymysten stereotyyppistä esittelyä, sekä sitä kuka kirjoittaa mitään.

Mediamaisema kehittyy yhä monipuolisemmaksi, ja uusi tekniikka on muuttanut tapaamme esittää ja kuluttaa uutisia. Naiset voivat tänään luoda omia medioita ja kirjoittaa blogia heitä kiinnostavista kysymyksistä. Sosiaaliset mediat tarjoavat kansalaisille suuria mahdollisuuksia osallistua julkiseen keskusteluun. Samalla nopeasti kehittyvällä tekniikalla on kielteinen taipumus lisätä eroa miesten ja naisten osallisuuteen. Netissä käytävät keskustelut ovat myös sääntelemättömiä, ja niistä voi tulla kiivaita. Viimeisen vuosikymmenen aikana internetissä kirjoittavat naiset, jotka myös osallistuvat keskusteluihin sosiaalisissa medioissa, blogeissa ja muihin verkossa tapahtuviin keskusteluihin, ovat kohdanneet lisääntyvää vihamielisyyttä ja ahdistelua. Järjestäytynyt seksistinen ahdistelu uhkaa naisten arvovaltaa ja on tapa hiljentää naisten ääni julkisessa tilassa.

Meidän on keskusteltava siitä, miten voimme yhdistää sananvapauden oikeuteen yksityiselämään sekä seksistisen vihapuheen sääntelyyn. Verkkovihalla on sekä lyhyt- että pitkäaikaisia haittavaikutuksia naisten eämänlaatuun ja psyykkiseen terveyteen, ja se heikentää naisten mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan aktiivisesti. Julkisessa asemassa olevat naiset altistuvat vihapuheelle, ahdistelulle ja väkivallalla uhkaamisille useammin kuin miehet. Osa altistuu myös fyysiselle väkivallalle. Se on samalla uhka demokratiaa, sananvapautta ja naisten oikeuksia kohtaan.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Pohjoismaiden hallitukset työstävät vuotuista mediabarometriä, joka dokumentoi naisten osallistumista medioihin, kun kyseessä on rekrytointi, johtaminen, sisältö, näkökulma tms.

- Valtiovallan valvomalle medialle annetaan tehtäväksi luoda tasa-arvoa toimeenpanemalla osallistumisen ja epästereotyyppisen edustamisen malli, jota myös yksityisomistuksessa olevat mediat voivat soveltaa omaan toimintaansa.
- Kouluviranomaiset, viestintään suuntautuneet koulutukset ja opettajakoulutukset pyrkivät kasvattamaan Pohjoismaiden nuorista sosiaalisesti tietoisia median käyttäjiä, sillä mediapätevyys on aktiivisen kansalaisuuden tärkeä osatekijä.
- Pohjoismaiden lainsäädännössä oleva kieltö tehdä sukupuolta syrjivää mainontaa pannaan täytäntöön ja että mainosalalta vaaditaan tietoa kuvien muokkaamisesta, sillä sukupuolistereotyyppisiä vahvistava mainonta vaikuttaa haitallisesti etenkin nuoriin.
- Pohjoismaiden hallitukset valmistelevat sosiaalisessa mediassa tapahtuvia loukkauksia koskevaa tehokkaampaa syytöseenpanoa ja perustavat itsenäisen valitusinstanssin medioissa syrjittyjä naisia ja tyttöjä varten.

12. FEMINISMIN TULEVAISUUS POHJOLASSA JA NAISLIIKKEEN JÄRJESTÄYTYMINEN

Naisliike on aina koostunut eri naisryhmistä, jotka eri aikoina ovat nostaneet esille itselleen tärkeitä kysymyksiä. Jo yli sata vuotta sitten naiset taistelivat äänioikeudesta, terveyteen liittyvistä kysymyksistä, paremmista asunnoista, ammatillisista vaatimuksista, tiedotusvälineiden naiskuvasta, oikeudesta koulutukseen, samapalkkaisuudesta, rauhasta ja seksuaalisista oikeuksista. Ne ovat kysymyksiä, joiden parissa naisliike tekee työtä yhä vieläkin. Moni niistä asioista, joita naisliike nosti esille silloin, on osa nykyajan vakiintunutta yhteiskuntaa. Naisliike on vahva ja tärkeä ääni yhteiskunnassa, ja se on vuosien mittaan saanut aikaan ainutlaatuisia edistystä muuttaen yhteiskunnan rakenteita ja parantaen naisten elinehtoja.

Lisää erilaisia ääniä ja panostuksia tarvitaan yhä edelleen. Naisliike on aina käyttänyt eri järjestömuotoja ja eri menetelmiä ulkoparlamentaarista kampanjoista poliittisiin puolueisiin, mutta sen vahvuutena on ollut kyky tehdä yhteistyötä ja päästä yksimielisyyteen tiettyjen ehtojen vallitessa. Jatkuva ja vahva yhteistyö eri feministisukupolvien ja spesifisten yhteiskuntakysymyksien parissa työskentelevien naisryhmien kanssa on ollut ratkaiseva tekijä tasa-arvoisemman yhteiskunnan saavuttamisessa. Naisliikkeen järjestäytymisen kehityksen ja Pohjoismaiden feminismin tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että toimintaan otetaan mukaan eri ryhmiä ja eri etupiirejä, minkä pohjalta voidaan laatia yhteisiä vaatimuksia. Feministisen liikkeen tulee aktiivisesti keskustella eroavaisuuksistamme ja solidaarisesti tukea toinen toistamme.

Pohjoismainen Foorumi Malmö 2014 – New Action on Women’s Rights on todiste Pohjoismaiden naisliikkeen päättäväsyydestä olla hyväksymättä naisten elinehtojen heikentämistä ja tehdä sen sijaan työtä paremman eteen. Se on todiste suuresta kannatuksesta naisten ja miesten samanarvoisuutta ja tasa-arvoisia oikeuksia kohtaan.

Poliittinen yksimielisyys tasa-arvon tärkeydestä ei ole ongelma, joka uhkaa naisliikkeen toimintaa, vaan se on pikemminkin mahdollisuus aktivoida ruohonjuuritason liikkeitä ja luoda perustavanlaatuisia keskustelua vaihtoehtoisista ratkaisuista yhteiskunnassa. Tasa-arvopolitiikka on politiikan osa-alue, joka keskittyy naisiin ja miehiin sekä tyttöihin ja poikiin. Sitä ohjaavat kunkin maan tasa-arvopolitiittiset tavoitteet sekä kansainväliset sitoumukset, kuten CEDAW-sopimus ja Pekingin toimintaohjelma. Muita politiikan osa-alueita – kaikkea integraatiosta, toimintaesteistä ja sosiaalipolitiikasta työmarkkinoihin, elinkeinoelämään, kouluun, ympäristöön ja veroihin – ei edelleenkään kyseenalaisteta sukupuolinäkökulmasta. Vahvistettu tasa-arvon integrointi, miesten osallistuminen tasa-arvotyöhön ja eri alojen välinen yhteistyö ovat siksi tarpeellisia.

Monet tiet johtavat yhteiseen tavoitteeseen, ja niin eri työmuotoja kuin järjestöjäkin tulee kannustaa myös tulevaisuudessa, mutta silti korostamme että myös perinteiset naisjärjestöt, jotka korostavat naisten oikeuksien näkökohtia, ovat historiallisesti tarkasteltuna taistelleet erittäin tehokkaasti naisten oikeuksien puolesta. Yhdessä teemme työtä saavuttaaksemme tasa-arvoisen ja feministisen yhteiskunnan!

Pohjoismainen Foorumi korostaa, että kansainväliset sopimukset kuten YK:n naisten oikeuksien yleissopimus ja Pekingin toimintaohjelma, turvallisuusneuvoston naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevat päätöslauselmat, sellaiset sitoumukset kuin vuosituhattavoitteet sekä tulevat kestävän kehityksen tavoitteet voivat parantaa naisten asemaa yhteiskunnassa vain saamalla tukea vahvalta ja toimintakykyiseltä naisliikkeeltä sekä kaikkia yhteiskunnan osa-alueita koskevalta tasa-arvotyöltä.

ME VAADIMME, ETTÄ:

- Pohjoismaiden hallitukset varmistavat, että naisjärjestöt otetaan entistä vahvemmin mukaan avoimen tasa-arvopolitiikan kehittämiseen. Naisjärjestöt voisivat toimia kokonaiskuvan tulkitsijoina, keskustelukumppaneina, kriittisinä tarkkailijoina ja muutosten toteuttajana. Haluamme yhä enenevässä määrin osallistua pitkäjänteiseen työhön kestävän kehityksen hyväksi niin kansallisesti kuin maailmanlaajuisestikin.
- Pohjoismaiden hallitukset rahoittavat naisliikkeen järjestöjä ja yhteistyötä Pohjoismaiden tasolla vähintään samassa mittakaavassa kuin muita kansalaisyhteiskunnan järjestöjä, jotta feminismi löisi itsensä läpi ja todellinen tasa-arvo yhteiskunnassa saavutettaisiin.
- Kansalaisyhteiskunnan naisjärjestöille ja verkostoille annetaan CEDAW-sopimuksen ja Pekingin toimintasuunnitelman mukaiset taloudelliset ja yhteiskunnalliset mahdollisuudet osallistua poliittiseen työhön paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.
- Pohjoismaiden hallitukset rahoittavat naisjärjestöille annettavan toimeksiannon, jolla CEDAW-sopimusta ja Pekingin toimintasuunnitelmaa sekä niiden reaali poliittisia vaikutuksia tehdään tunnetuiksi.
- Pohjoismainen Foorumi antaa meille ja meidän jäsenjärjestöillemme sekä yhteistyökumppaneillemme tehtäväksi luoda sellaisia solidaarisuuden edellytyksiä, joilla kaikki naisten oikeudet saadaan toteutuviksi. Taistelemme näkymättömien valtarakenteiden paljastamisen puolesta mutta myös niiden muuttamisen puolesta, jotta naiseen kohdistuva sorto ja stereotypisoiminen loppuisivat ja me olisimme vapaita.

Suomennos ruotsinkielisestä lähdetekstistä: Madeleine Berner

nf2014.org